

Γένους διδάσκαλος, ὁ διευθύνων τὴν ἐν Ναούσῃ ἀκμάζουσαν σχολὴν Ἀναστάσιος ὁ Καμπίτης, ἀφιεροῖ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοφίλου λόγους θαυμασμοῦ καὶ ὑπερτάτης ἐκτιμήσεως, δι' ὧν ἐν τοῖς ἀποσταλεῖσι τῷ Θεοφίλῳ ἐπιγράμμασι λέγει.

«Πρὸς τὸν πανιερώτατον σοφώτατον καὶ θεοπρόβλητον ἅγιον Καμπανίας κύριον κύριον Θεόφιλον.

Ἐπίγραμμα διὰ στίχων ἠρωελεγειῶν.

Ἀρχύτου φύλα πάντα Θεῷ ζαθέου Θεοφίλου
τὴν δε καλῶς βίβλον φίλτατον ἐξύφανε·
δεισιδαιμονίην ἄρδην γὰρ ἐκτέμν' ἅπασαν
δόγματά τε τρανοῖ, ἤθεά τε ἰθύνει
ταῦνεκα φάμα φερώνυμον αἶαν ἐπὶ πᾶσαν αὐτὸν
ἔνδικα κηρύττει κ' ἀρχιερέα μόνον.

Ἔτερον ἐπίγραμμα λαμβικὸν

Ὅσους πόθος θείων τε ψυχὴν ἐκτρέφει
ἀνθρωπίνων ἅμα τε γνῶσιν πραγμάτων
μόνην Βίβλον τὴν εἰλίσατε συντόνως
ταμεῖον οὔσαν ἰδμοσύνης ἀπάσης.

Ἔτερον Σαπφικὸν

Ἐλλὰς αὔχει μὴ ἐκλύου πεσοῦσα·
εἰ γὰρ ἐν πτώσει σοφίας γόνιμος
τίς ποτ' ὀρθωθεῖσα δ' ἔση σοφία·
ἢ γ' ἀμίμητος»¹.

Ἔτερον περισπούδαστον ἔργον τοῦ Θεοφίλου εἶνε τὸ *Πρόχειρον Νομικόν*, ὅπερ καλεῖ *Νόμον ἐκκλησιαστικὸν καὶ πολιτικὸν* καὶ ἀπλῶς *Νόμον*. Καὶ τοῦ ἔργου τούτου ἡ διάδοσις ἦν εὐρυτάτη διὰ τῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ ἐπ' ἀμοιβῇ ἀντιγραφῶν, ἐσχάτως δὲ μόλις εἶδε τὸ φῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ 1887 τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐγκρίτου νομοδιδασκάλου Ἐλευθερίου Ταπεινοῦ συνοδεύσαντος τὴν ἔκδοσιν δι' ἀξιολόγων παρατηρήσεων καὶ ἐρμηνειῶν.

Ἄλλα δευτερευούσης ἀξίας ἔργα αὐτοῦ εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Β. Μυστακίδου ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» δημοσιευθεῖσα ἐπιστολιμαία διατριβὴ πρὸς τὸν Πελαγονίας Νεκτάριον, περὶ ἧς ὠμίλησα ἀνωτέρω, καὶ αἱ πε-

¹) Καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ αὐτοῦ Βατοπεδινοῦ κώδικος.

ραιτέρω δημοσιευόμεναι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κώδικος τῆς μονῆς τοῦ Βλατέως. Ἐπιστολαὶ τοῦ Καμπανίας θὰ εὐρεθῶσι καὶ εἰς ἄλλα ἀρχεῖα ἐπισκοπῶν καὶ μητροπόλεων ὅποταν εὐδοκήσουν οἱ τούτων φύλακες νὰ ἐξερευνήσουν αὐτά. Εἶνε δὲ πολὺ θλιβερὸν τοῦ νυσταγμοῦ τὸ φαινόμενον καὶ τῆς ἀναληθσίας τῶν ὑπευθύνων, κατακρατούντων εἰς τὸ σκότος τῶν ὑπογείων ἴσως πληθὺν ἐγγράφων πολυτίμων καὶ μὴ συγκινουμένων ἐκ τῆς ὀδύνηρᾶς ὀκνηρίας καὶ τῆς ἀπελπιστικῆς ἀκινήσιας εἰς ἣν αἱ σημεριναὶ συνθῆκαι αὐτοὺς ἔρριψαν. Μετ' ἐνθαρρύνει ὁ ζῆλος τῶν νεωτέρων καὶ ἐπ' αὐτοὺς τὰς ἐλπίδας ἐστήριξα. Ὁ Θεόφιλος ἐν μέσῳ πολέμων καὶ πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν κρυπτόμενος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἵνα διαφύγῃ τὴν μάχαιραν τῶν ἀγρίων Ἀλβανῶν, ἐν σμικρῷ καὶ ταπεινῷ χωρίῳ, ἐν ἐπισκοπῇ ἀσημοτάτῃ καὶ πτωχῇ εὗρισκε χρόνον καὶ τὰς πνευματικὰς τοῦ ποιμνίου του χρείας νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ τὸ ταλαίπωρον ἔθνος διὰ τῶν σοφῶν αὐτοῦ συγγραφῶν νὰ φωτίσῃ καὶ χειραγωγῆσῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου καὶ τῆς ἀρετῆς. Καὶ δὲν ἤρκεϊτο μόνον εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐπισκοπικῆς αὐτοῦ περιοχῆς, ἀλλ' ἔδαπάνᾳ ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, πηδῶν ἐν τῷ γήρατι ὅπου καὶ ἂν ἡ φωνὴ αὐτῆς τοῦτον ἐκάλει. Αἱ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ παρέχουσιν ἡμῖν ἱκανὰς ἐνδείξεις πολυμεροῦς δράσεως καὶ ζηλωτῆς μερίμνης ὑπὲρ τῶν πασχουσῶν μητροπόλεων καὶ τῶν ἱερῶν μονῶν, τῶν ὁποίων κατέστη ὁ φυσικὸς προστάτης καὶ πατήρ.

Ὅτε τῷ 1789 ἀποθανόντος τοῦ Θεσσαλονίκης Ἰακώβου ἐξελέγη εἰς διαδοχὴν αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων Γεράσιμος πατριαρχεύοντος Νεοφύτου τοῦ Ζ' (1789 - 1794), ὁ Καμπανίας Θεόφιλος ἐνεργεῖα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συγγενῶν αὐτοῦ Στεφάνου Μίσου καὶ Χριστοδούλου Μπαχαρνίκου διορίσθη ἐπίτροπος τοῦ νεοχειροτονηθέντος Θεσσαλονίκης Γερασίμου παρὰ τὴν γνώσιν καὶ παρὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν. Τὴν τοιαύτην ἐκλογὴν σπεύδει μετὰ χαρᾶς ν' ἀνακοινώσῃ ὁ Στέφανος τῷ Θεοφίλῳ ἐν οἷς λέγει: «Ἦδη διὰ τοῦ παρόντος μας μετὰ τὴν ὀφειλομένην ὑμῖν προσκύνησιν καὶ ἀκριβῆ ἔρευναν τῆς σεβασμίου ἡμῖν ἀγαθῆς ὑγείας τῆς, εἴμεθα νὰ δηλοποιήσωμεν τῇ πανιερότητί της ὅτι ὁ νεοχειροτονηθεὶς κυρίαρχός της ἅγιος Θεσσαλονίκης κύριος Γεράσιμος ἐκ τῆς καλῆς ὑπολήψεως τοῦ περιφήμου ὀνόματός της καὶ ἐκ τῆς ἀναμεταξὺ ἡμῶν συγγενείας καὶ οἰκειότητος τὴν ὑπερηγάπησε, τὴν εὐλαβεῖται καὶ μάλιστα τὴν ἐδιώρισε καὶ ἐπίτροπόν του, ὅπου νὰ παρασταθῇ εἰς ὕλας τὰς ὑποθέσεις τῆς πανιερότητός του, ὅστις μὲ τὸ νὰ εἶναι ἐξ ἀρχῆς γνωστὸς καὶ εἰλικρινῆς φίλος μας καὶ πρὸ πάντων πολλὰ προκομμένος, ἀξιός τε καὶ σοφός, καθὼς Θεοῦ θέλοντος μὲ τὴν ἀντάμωσίν σας θέλει τὸν καταλάβει καὶ ἡ πανιερότης της... τὸν ἐπαρακαλέσαμεν διὰ νὰ ἀγαπᾷ τὴν πανιερότητά της, τόσον διὰ

τὴν προκοπὴν καὶ ἀξιότητα τοῦ ὑποκειμένου αὐτῆς, ὅσον δὲ καὶ χαρίζομενος πρὸς ἡμᾶς διὰ τὴν ἀναμεταξύ μας συγγένειαν, ὁ ὁποῖος μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι ὄχι μόνον θέλει τὴν ἀγαπᾶ καὶ εὐλαβεῖται, ἀλλὰ μάλιστα ἐπιθυμεῖ ἀδιαλείπτως καὶ ἀχωρίστως νὰ συζήσῃ τῇ πανιερότητί της καὶ νὰ τὴν ἔχῃ εἰς τόπον πατρὸς» (Ἐπιστολὴ 8).

Ὁ Θεόφιλος ἀπεχθανόμενος τοὺς τίτλους καὶ τὰ ἀξιώματα ἄκων καὶ βιαζόμενος ἐδέχθη μὲν τὴν τοιαύτην ἀντιπροσωπεῖαν ἵνα μὴ φανῇ ἀπειθῶν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ κυριάρχου μητροπολίτου μηδὲ τοὺς ὑψηλοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς νὰ πικράνῃ, ἀλλ' ἀπεμακρύνθη τῆς Θεσσαλονίκης εὐθύς ὡς ὁ Γεράσιμος ἐπέστρεψεν. Πότε ἐπέστρεψεν εἰς Θεσσαλονίκην ὁ Γεράσιμος δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν περισωθεῖσαν ἀλληλογραφίαν αὐτοῦ· τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι κατὰ τὰ τέλη Ἰανουαρίου τοῦ 1790 εὐρίσκεται ἔτι ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ Θεόφιλος πρὸς ὃν γράφει ὁ Σισανίου Κύριλλος ταῦτα: «Ἐμαθον ὅτι κατέβη εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν του ὁ ἅγιος Θεσσαλονίκης καὶ ἤθελον νὰ συγχαρῶ τῇ πανιερότητί του καὶ γνωρισθῶ διὰ γράμματός μου, οἱ περισπασμοὶ ὅμως τοῦ πάθους μου τοῦ ἀρθριτικοῦ δὲν μὲ ἄφησαν μέχρι τοῦδε νὰ κάμω τὸ χρέος μου.... ἐν ὅσῳ διατρίβει εἰς Θεσσαλονίκην παρακαλῶ νὰ μὴ λείπῃ γράφουσα τὰ τῆς ἐφετῆς μοι ὑγείας της διὰ τοῦ γραμματικοῦ τοῦ ἀρχοντος Τσιτζινάνου Καυταντζόγλου καὶ προσέτι καὶ δταν μισεύσῃ διὰ βασιλεύουσαν νὰ μοὶ δώσῃ τὴν εἶδησιν. Καὶ ἤδη νὰ μοὶ γράψῃ ποῖον ἄφησεν εἰς τὸν τόπον της διὰ νὰ εἰξεύρω καὶ ἂν εἶναι εἰς δουλείαν ὁ πρῶην γραμματικὸς τοῦ κοινοῦ κύρ Γεώργιος» (Ἐπιστολὴ 18). Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ παραμονῆς τοῦ Θεοφίλου τὴν ἐπιτροπεῖαν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ ἀφῆκε τῷ Κίτρος Ζαχαρίᾳ· τοῦτο καταφαίνεται ἐξ ἀπαντητικοῦ γράμματος τοῦ Κίτρος πρὸς τὸν Καμπανίας ἐν οἷς μεταξὺ ἄλλων φέρονται καὶ ταῦτα: «Περὶ ὧν δέ μοι γράφει χειροτονιῶν καὶ ἄνευ τῶν δύο χρυσῶν εἰμὶ ἔτοιμος νὰ τῇ δουλεύσω, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἥς τινος οὖν ἄλλης ἀρχιερατικῆς ὑπουργίας χρήσῃ εἰς τὰ χωρία της, ἅς μοι προστάξῃ θαρρύντως καὶ ἔξει με ἑτοιμότατον· ἐπειδὴ ἐγὼ τρέφω ἐν τοῖς ἐνδομύχοις τῆς καρδίας μου οὐ μόνον ἰδιάζουσαν υἱικὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πανιερότητά της, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλουσιν εὐλάβειαν ὡς καὶ τὸ πάνσοφον, σεβάσμιόν τε καὶ γεραρὸν αὐτῆς ὑποκείμενον ἀπαιεῖ» (Ἐπιστολὴ 13).

Ἄν ἐκ Θεσσαλονίκης μετέβῃ εἰς Βασιλεύουσαν, ὡς γίνεται μνεῖα ἐν τῇ ἀνωτέρῳ τοῦ Σισανίου ἐπιστολῇ, τοῦτο οὐδαμοῦ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ὑπαινίσσεται· διότι ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1789 μέχρι τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1790 οὐδὲν ἔγγραφον οὔτε αὐτοῦ οὔτε ἄλλου τινὸς πρὸς αὐτὸν ἐσώθη ἐν τῇ συλλογῇ τῆς ἀλληλογραφίας του. Μόλις τὸν Ἰούλιον τοῦ 1790 εὐρί-

σκομεν γράμμα τοῦ Θεοφίλου ἐκ τῆς ἑδρας τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἀπολυθὲν πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης Γεράσιμον ὅστις συνίστα αὐτῷ Κρήτα ἱερέα πρὸς συλλογὴν ἐράνιον ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ· ἐκ ταύτης μανθάνομεν ὅτι καὶ ὁ Γεράσιμος ἀνῆκεν εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν ὑπὲρ ἧς ὁ ἐν λόγῳ Κρήτης ἱερεὺς διὰ γραμμῶν πατριαρχικῶν ἐφοδιασθεὶς τὴν ἐλεημοσύνην τῶν χριστιανῶν ὑπὲρ τῆς πολλοῖς περιπεσοῦσης δυστυχίμασι μονῆς αὐτοῦ ἐξελιπάει. Ἀστεῖα δὲ εἶπε ὅσα ὁ Καμπανίας περὶ τῆς περιβολῆς τοῦ ἐν λόγῳ ἐκ Κρήτης ἱερέως πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης γράφει «τὸ δ' ὃ ἡ σύστασις ὑποκείμενον οὐδὲ αἰτοσυναγωγεῖν δύναται, τοῦ σχήματος καὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ διαφορετικῶν ὄντων τῶν παρ' ἐμοὶ παραβαριωτῶν (οὕτως εἶωθα προσαγορεύειν τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου περιερχομένους ἐπ' ἐλεημοσύνη καλογήρους) οὐδὲ ἀπὸ καλύβης εἰς καλύβην περιέρχεσθαι τῇ τεσσαρακοστῇ μάλιστα καθ' ὃν καιρὸν καὶ καρπῶν ἀφορία καὶ ἄλλα δεινὰ» (ἐπιστολὴ 34). Μὴ ἀποστεύεις ὅμως κενὸν τὸν διὰ τῆς γνωστῆς Ἰσως κρητικῆς βράκας περιφερόμενον ἱερέα ἀνήγγειλε τῷ Θεσσαλονίκης ὅτι ἐξ ἰδίων ἠλέησε τὸν συστηθέντα δοῦς αὐτῷ «πεντήκοντα ἀργυρᾶ».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω περὶ διαφορετικῆς καταστάσεως τοῦ σχήματος λεγομένων συνάγομεν ὅτι καὶ ἡ μοναχικὴ περιβολὴ παρήλλασσε κατὰ τόπους, ὡς ἡ τῶν λαϊκῶν, χωρὶς τὸ τοιοῦτον νὰ θεωρῆται νεωτερισμὸς ὁ μοναχὸς Κρήτης ὁ καὶ ἀρχιμανδρίτης μὲ τὴν ιδιόρρυθμον τῆς μονῆς του στολὴν εἰς τὸν Πατριάρχην ἐμφανισθεὶς καὶ συστατήρια γράμματα πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης κομίσας, οὕτως ἔχων τὴν περιβολὴν ἐνεφανίσθη καὶ τῷ Θεσσαλονίκης, συμπολίτῃ ἴσως αὐτοῦ τυγχάνοντι, ἀφοῦ ρητῶς λέγει ἐν τῇ πρὸς τὸν Καμπανίας ἐπιστολῇ ὅτι «ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ πολλάκις κατέλυσεν ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ» καὶ διὰ τῆς αὐτῆς περιβολῆς ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον τῆς ἐλεημοσύνης πρὸς τὴν ἐπαρχίαν Καμπανίας χωρὶς νὰ συστηθῇ αὐτῷ ἡ μεταβολὴ τοῦ σχήματος· οἱ δὲ χριστιανοὶ τοῦ Καμπανίας εἰθισμένοι νὰ βλέπωσι τοὺς μοναχοὺς τοῦ ἁγίου Ὄρους ἐν σεμνῇ περιβολῇ περιερχομένους ἐπ' ἐλεημοσύνη ἐσκανδαλίζοντο· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεόφιλος μὴ ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐν τοιούτῳ σχήματι νὰ περιφέρηται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ἀπέστειλεν ὅθεν ἦλθεν.

Καίτοι, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἡ ἐπιτροπεία τοῦ Θεοφίλου ἐν Θεσσαλονίκῃ δὲν παρετάθη πέραν τῶν μηνῶν διὰ λόγους ἀγνώστους, οὐχ ἦττον ὅμως καὶ μακρόθεν ὑψίστας προσέφερεν ὑπηρεσίας τῷ Θεσσαλονίκης Γερασίμῳ προσωπικῶς καὶ τῇ ἱερᾷ μητροπόλει ἰδιαίτερος. Ὅτε κατέλαβε τὴν θεόθεν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος εὔρεν αὐτὴν κίπτουσαν ὑπὸ τὸ βάρος δυσβαστάκτων χρεῶν, μὴ ἐπαρχῶν δὲ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς μητροπόλεως πρὸς πληρωμὴν τῶν τόκων τοῦ χρέ-

ους, μηδὲ τὰ πρὸς συντήρησιν ἔχων ἔγραψεν εἰς τὸν πατριάρχην διαζωγραφήσας διὰ μελανῶν χρωμάτων τὴν οἰκονομικὴν τοῦ θρόνου κατάστασιν. Ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Ζ' καὶ ἡ περὶ αὐτὸν σύνοδος τῶν ἀρχιερέων μὴ δυνάμενος ἀλλαχόθεν νὰ ἐπικουφίσῃ τὸν πάσχοντα θρόνον τῆς μακεδονικῆς πρωτεύουσας γράφει τῷ Θεσσαλονίκῃ Γεράσιμῳ νὰ ζητήσῃ τὴν ὑλικὴν συνδρομὴν ἀπαξοπάντων τῶν χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας του καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκοπῶν. Πρὶν ἢ ὁ Γεράσιμος ἀναλάβῃ αὐτοπροσώπως τὴν τοιαύτην τῆς ἐπαιτείας περιοδείαν γράφει εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους καὶ ἀναγγέλλει αὐτοῖς τὴν πατριαρχικὴν ἀπόφασιν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς περιφορᾶς του. Εἰς δὲ τὸν Θεόφιλον ἐπιστέλλει ἰδιαίτερον ἀπεσταλμένον τὸν σιὸρ Ἰζανὸν μετ' ἐπιστολῆς ἐμπιστευτικῆς ἐν ἣ λέγει «Ὁ ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος σιὸρ Ἰζανὸς ἔρχεται πρὸς τὰ αὐτόσε λαλήσων αὐτῇ περὶ τίνος ἀνηκούσης ἡμῖν ὑποθέσεως. Περιστὸν οὖν ἡγούμεθα, ἀδελφέ, πολυλογίαν ὀφλισκάνειν ἐν γράμμασι διηγουμένους ἅπερ ζώσῃ ὁ ρηθεὶς διηγῆσεται· ἐν δὲ μόνον φαιμέν πρὸς αὐτήν... οἱ φίλοι δηλονότι ἐν ἀνάγκαις χρήσιμοι ἔστωσαν· σὺ δὲ οὐ μόνον φίλος ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἀδελφὸς ἐν Χριστῷ καὶ πατὴρ διὰ τὸ πρεσβεῖον· ὅτι δὲ τὸ κατεπεῖγον ἡμᾶς τῆς ἀνάγκης ἐπὶ τοσοῦτον, οἶδας ἀδελφέ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλεόν βουλομένῳ μαθεῖν ἐξέσται ἐν τῇ ἀφίξει τοῦ οὐπερ ἔφημεν. Ὅρεξον οὖν, ἀδελφέ, χεῖρα βοήθειας ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡμῖν τοσοῦτον αὐτῆς χρήσουσι καὶ δεομένοις ὅτι οὐκ εἰς κενὸν λογισθήσεται». (Ἐπιστολὴ 48).

Συγκεκινημένος ὁ Θεόφιλος ἐκ τῆς πτωχείας τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ καὶ κυριάρχου μητροπολίτου σπεύδει δι' ἐγκυκλίου θερμοτάτης νὰ διασαλπίσῃ τὸν κίνδυνον τὸν ἐπαπειλοῦντα τὸν θρόνον τῆς μεγάλης μητροπόλεως εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν χριστιανούς συνιστῶν ταχεῖαν καὶ ἔγκαιρον βοήθειαν ὑλικήν, διότι «ὁ μητροπολίτης Γεράσιμος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀπαντήσῃ τὰ χρονικὰ διάφορα καὶ ἔξοδα τῆς μητροπόλεως, πολλῷ μᾶλλον νὰ τὴν ἐλαφρύνῃ ἀπὸ τὸ χρέος» καὶ παρακαλεῖ αὐτοὺς τὸν ἐξαρχικῶς μέλλοντα νὰ περιέλθῃ τὴν ἐπαρχίαν του Γεράσιμον κατ' ἐντολὴν πατριαρχικὴν νὰ δεχθῶσιν ὡς κοινὸν πατέρα καὶ δεσπότην «δίδοντες αὐτῷ λειτουργίας διὰ νὰ μνημονεύῃ τὰ ὀνόματα τῶν γονέων των καὶ προσκαλοῦντες αὐτὸν εἰς τοὺς εὐλογημένους οἴκους χάριν ἀγιασμοῦ ἵνα διὰ συνδρομῆς δυνηθῇ νὰ ἐλαφρώσῃ ἀπὸ τὸ χρέος τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν» (Ἐπιστολὴ ἐγκύκλιος 49). Βεβαίως ἐκ τῆς πτωχῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Καμπανίας δὲν ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ πολλὰ ὁ Θεσσαλονίκῃ Γεράσιμος, ἀλλ' ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῶν ἱκανοποιητικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ζητείας τῶν μοναχῶν τοῦ τε ἁγίου Ὁρους καὶ τῶν λοιπῶν μακεδονικῶν μονῶν, τῶν διασχίζόντων διαρκῶς τὴν πτωχὴν ἀλλ' εὐσεβεστάτην ἐπισκοπὴν, εἰκάζομεν ὅτι ἡ ἐπιγενομένη

αὐτῷ ἀνακούφισις δὲν ἦτο ἀσήμαντος. Ὁ Θεόφιλος ἐπὶ σεωρὰν ἐτῶν ἐπαι-
δαγώγησε τοὺς χριστιανούς του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιβαλλομένου αὐ-
τοῖς πρὸς τὰ πάσχοντα εὐαγῆ καθιδρύματα καθήκοντος καὶ εἶχε τούτους
προθύμους καὶ ἐτοιμούς πρὸς πᾶσαν αὐτῶν χρείαν.

Ἡ περιοδεία τοῦ Θεσσαλονίκης ἀνὰ τὰ χωρία τῶν ἐπισκοπῶν αὐτοῦ
συνέπεσεν ἐν ἐποχῇ σοβαρωτάτων πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν. Οἱ ἐπαναστάται
Ἄλβανοὶ κατῆλθον μέχρι τῶν προθύρων Θεσσαλονίκης λεηλατοῦντες, ἀρ-
πάζοντες, φονεύοντες τοὺς χριστιανούς· ὁ δὲ Θεόφιλος πληροφορηθεὶς
ὅτι ὁ Γεράσιμος ἠτοιμάζετο ἐν ὥρᾳ τοιαύτης ἀκαταστασίας νὰ μεταβῆ εἰς
Κοζάνην ἐξορκίζει τὸν Ἰζανὸν νὰ ἀποτρέψῃ τοῦτον τοῦ ἐπικινδύνου τού-
του ταξιδίου, ὅποτε 1500 Ἄλβανοὶ ἦσαν ἐτοιμοὶ νὰ ἐξέλθουν εἰς συνάν-
τησιν τῶν δερβινίων τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ λυμαιομένων τὴν Καστορίαν, τὴν
Σιάτισταν, τὴν Κοζάνην καὶ κατελθόντων μέχρι Βερροίας καὶ Ναούσης,
εἰς τὰς ὁποίας οἱ κάτοικοι τῶν ὄρεινῶν χωρίων κατὰ διαταγὴν τοῦ Χαλήλ
ἀγᾶ μετέφερον τὰ πράγματά τους ἵνα περισώσῃ ταῦτα ἐκ τῶν κλεπτῶν
Ἄλβανῶν (πρβλ. ἐπιστ. 41). Καὶ δὲν ἐβράδυναν αἱ ὄρδαὶ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ
νὰ κατακλύσουν καὶ τὰς ἐπισκοπὰς Κίτρους καὶ Καμπανίας. Ἐν ἐπιστολῇ
του πρὸς τὸν Κυζίκου Ἀγάπιον ἐξεικονίζει ὁ Θεόφιλος τὰς ἐκ τῆς ἐπιδρο-
μῆς τῶν Ἄλβανῶν καταστροφὰς καὶ τὴν μετὰ κόπου διάσωσιν τῆς ζωῆς
του. «Αἴτιον τῆς πολυχρονίου σιγῆς μου, γράφει τῷ Κυζίκου, ἡ τῶν
στρατευμάτων συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπος ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας μου διάβασις καὶ
ἡ διὰ ταύτην ἀπὸ χώρας εἰς χώραν καὶ τόπου εἰς τόπον πρὸς καταφυγὴν
καὶ σωτηρίαν μου μετάβασις· ἀλλὰ χάρις καὶ δόξα τῷ Θεῷ καὶ μέχρι τού-
των τῶν δεινῶν. Εἰ γὰρ μὴ ὤκτειρεν ἡμᾶς διὰ τῶν θεοπειθῶν τῆς εὐχῶν,
ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορα ὠμοιώθημεν ἀπὸ τῆς ἐπιδρο-
μῆς μάλιστα τῶν ἐπαράτων Ἄλβανιτῶν ἐφορμούντων, ἀρπαζόντων ἀν-
θρώπους τε καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ἔστι δὲ ὅπου καὶ ἀποκτεινόντων,
ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν ὁποίων μέρος μὲν τῆς ἰδικῆς μου ἐπαρχίας ἐκακώθη,
τὸ ἥμισυ δὲ καὶ ἐπέκεινα τῆς τοῦ πτωχοῦ συναδελφοῦ ἀγίου Κίτρους
ὄλως ἠρημώθη· τοιαῦτα τὰ καθ' ἡμᾶς, Δεσπότη μου, καὶ τηλικαῦτα τὰ
δεινὰ ὅπου ὑποφέρουσιν οἱ ἐνταῦθα ἀξιοδάκρυτοι χριστιανοὶ» (Ἐπιστολὴ
55). Τὴν τύχην τῶν χριστιανῶν ὑφίστανται καὶ αἱ διάφοροι μοναί, δι' ὧν
διήρχονται τὰ λυσσαλέα τῶν Ἄλβανῶν στίφη. Ἐν Ἐλασσῶνι αἱ μοναὶ
διηρπάγησαν καὶ ἐστερήθησαν τῶν πάντων· ὁ δὲ ἡγούμενος τῆς ἐν Ὀλύμπῳ
μονῆς τοῦ ἀγίου Διονυσίου μαθὼν τὰ ἐκεῖ διαπραχθέντα καὶ ταραχθεὶς
γράφει τῷ Θεοφίλῳ ἐρωτῶν τί νὰ πράξῃ· καὶ ὁ Θεόφιλος σπεύδων νὰ
καθησυχάσῃ τὸν ἡγούμενον ἀπαντᾷ· «Εἶδον εἰς τὸ δεύτερόν σας νὰ φο-
βῆσθε ἐπὶ πολὺ τὸ συμβεβηκὸς ὅπου καὶ ἐν Ἐλασσῶνι συνέβη, ὑποπτευό-

μενοι μήπως συμβῆ καὶ ὑμῖν· ἐγὼ εἰς τοῦτο στοχάζομαι ὅτι δὲν ἔχετε φόβον τινά, ὡσὰν ὁποῦ τὸ μοναστήριον τοῦτο εἶναι ὑπὸ τὴν τῶν ἀγάδων ἐπίσκεψιν, καὶ ὁ λύκος ἐκεῖ ὁποῦ ἔχει τὴν φωλεὴν κακὸν δὲν κάμνει διὰ νὰ εἴσθε ὁμῶς ἐκτὸς πάσης ὑποψίας ἠμπορεῖτε νὰ συνάξητε πάντα τὰ κειμήλια τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου καὶ νὰ τὰ βάλετε εἰς κανένα σίγουρον ὀσπητι μέσα εἰς τὸ Λιτόχωρον διορίζοντας τινὰ καὶ νὰ τὰ φυλάττη· (Ἐπιστολή 68). Ὑπὸ τοιαύτας ἀνοήτους πολιτικὰς περιστάσεις ὁ ἔξαρχικῶς περιοδεύων μητροπολίτης Θεσσαλονίκης πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ θρόνου ἀπὸ τῶν χρεῶν, εὐνόητον ὅτι δὲν ἐπέτυχε τοῦ ποθομένου. Ἄλλως τε ἡ φωνὴ τῆς πείνης ἠκούετο τραγικῶς πανταχοῦ ἐξ ὅλων τῶν κέντρων τῆς Μακεδονίας καὶ τῶν χωρίων διὰ τὰς καταπιέσεις καὶ διαρπαγὰς τῶν τε Τούρκων ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἀγρίων ληστῶν Ἀλβανῶν. Ζωντανὴν εἰκόνα ἀξιοθρήνητον παρέχουσιν ἡμῖν τρία γράμματα τοῦ μητροπολίτου Βοδενῶν Τιμοθέου εὑρεθέντα ἐν τῷ ἀρχεῖφ τοῦ Καμπανίας, πολύτιμα διὰ τὴν γνῶσιν τῆς τότε καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας του καὶ χαρακτηριστικὰ τῶν παθημάτων τῆς ἱεραρχίας κατὰ τοὺς βαρεῖς ἐκείνους χρόνους καὶ πολυστενὰκτους.

Τὰ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα διελθόντα ἐκ τῆς ἐπαρχίας Βοδενῶν πρὸς καταδίωξιν τῶν Ἀλβανῶν κατηρήμωσαν αὐτήν, τὰ δὲ Βοδενά, ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ πολιτικὴ ἔδρα τῆς ἐπαρχίας, ἔδοκίμασαν σκληρότερον τὰ ἐκ τῆς διαρπαγῆς καὶ λεηλασίας τῶν ἀπλήστων ὑπαλλήλων καὶ διουκητῶν τοῦ στρατοῦ δεινά. Τὰ κοινὰ ταμεῖα ἐσυλήθησαν, τὰ ἱερὰ κειμήλια διαρπαζόντο καὶ ἐπωλοῦντο, καὶ οἱ ναοὶ δὲ αὐτοὶ ἠπειλοῦντο διὰ μετατροπῆς εἰς τζαμιά ἂν οἱ ἀτυχεῖς χριστιανοὶ δὲν κατέβαλλον τὰ ἀπαιτούμενα ποσά. Ἦδη ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Βοδενῶν Γερμανοῦ (τῷ 1781) οἱ Τούρκοι ἀπεπειράθησαν νὰ μετατρέψουν εἰς τζαμίον τὸν πανάρχαιον καὶ περικαλλῆ ναὸν τῶν Βοδενῶν, τὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας τιμώμενον¹. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐστάλη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπιτροπὴ ἐξ ἀνωτέρων κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων, τὴν ὁποίαν πατριαρχικῆ ἐνεργείᾳ συνώδευσε καὶ ἐν τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Χριστιανουπόλεως Ἱερεμίας, ὁ ὕστερον οἰκουμενικὸς Πατριάρχης (1809-1813). Οἱ χριστιανοὶ τῆς πόλεως ὑπεδέχθησαν μετὰ πολλῶν τιμῶν τὴν ἀφιχθεῖσαν ἐπιτροπὴν· ἐδέησε δὲ πρὸς περίσωσιν τοῦ ἱστορικοῦ αὐτῶν ἱεροῦ μνημείου νὰ καταφύγῳσιν εἰς τὰ συνήθη καὶ γνωστὰ μέσα, εἰς τὴν δωροδοκίαν τῶν ἀπεσταλμένων Τούρκων, οἵτινες πολλὰ λαβόντες ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια συναποκομίζοντες καὶ

¹) Περὶ τοῦ ναοῦ τούτου ἴδε *Λημητρίου Γεωργιάδου* δημοδιδασκάλου Ἐδέσσης περιληπτικὴν ἱστορίαν καὶ ἀρχαιολογίαν τῆς Μακεδονικῆς πόλεως Ἐδέσσης (Βοδενά) σ. 19. Ἐν Ἐδέσσει 1919.

τεμάχια κιονοκράνων καὶ κίωνων ἵνα πείσωσι τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ναὸς εὐρίσκεται εἰς ἐρειπιώδη κατάστασιν καὶ ἀκατάλληλος διὰ τζαμίον. Καὶ ἐπέτυχον μὲν τὴν περίσωσιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ἀλλ' ἐπεβάρυνον τὸν θρόνον διὰ χρέους δυσβαστάκτου καὶ φοβεροῦ. Ἔνεκα τούτου ἡ θέσις τοῦ μητροπολίτου Βοδενῶν κατέστη μαρτυρική διότι οἱ δανεισταὶ ἦσαν καὶ πολλοὶ καὶ θρασεῖς ἀπειλοῦντες καὶ διὰ μαχαιρῶν νὰ φρονεύσωσι τὸν μητροπολίτην ἀδυνατοῦντα νὰ ἐξωφλήσῃ τὰ ὀφειλόμενα. Ὅτε προσεφέρετο ὁ θρόνος τῶν Βοδενῶν τῷ ἀτυχεῖ Τιμοθέῳ, οὗτος ἠρνεῖτο νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸν ἀναλογιζόμενος τὰς εὐθύναις καὶ τὰς δυσχερείαις καθ' ὧν θὰ ἐπάλαιεν· ἀλλ' ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν σύνοδος ἐξεβίαζον αὐτὸν νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας ὑποσχόμενοι πᾶσαν δυνατὴν βοήθειαν καὶ ἄμεσον· καὶ ὑπακούσας κατέλαβε τὸν μαρτυρικὸν θρόνον περικυκλωθεὶς ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς καθόδου τοῦ ἀπὸ τὰ σμῆνη τῶν δανειστῶν ἀπειλούντων αὐτὸν διὰ θανάτου. Μάτην γράφει καὶ διεκτραγορεῖ τὰ κατ' αὐτὸν εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ ὑπενθυμίζει τὰς δαψιλεῖς ὑποσχέσεις τὰς δοθείσας αὐτῷ. «Μά, ὦ εὐπείθεια, λέγει εἰς τὸν Πατριάρχην ὁ Τιμόθεος, εἰς ἐμὲ κινδύνων παραίτιος· διὰ νὰ ὑπακούσω ταῖς προσταγαῖς τῆς κοινῆς μητρὸς ἤδη βλέπω πρὸ ὀφθαλμῶν μου τὸν θάνατον· κρεῖττόν μοι ἦν νὰ ριφθῶ τότε εἰς τὴν θάλασσαν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, ἢ νὰ γίνω ἤδη παρανάλωμα τῶν αἰμοβόρων δανειστῶν, ὅπου ὡς θῆρες μετὰ μαχαιρῶν ἀνηλεῶς μὲ κατατρέχουσιν» (Ἐπιστολὴ 64).

Ἡ μεγάλη Ἐκκλησία ὑπὸ παντοίων ἀνέμων κλυδωνιζομένη καὶ παλαιούσα ἐν μέσῳ τρικυμιώδους θαλάσσης δὲν ἠδύνατο οὐδ' εἰς ἑαυτὴν νὰ ἐπαρκέσῃ, πολλῷ μᾶλλον νὰ ἀνακουφίσῃ τὰς ἐν ἐσχάτῃ δυστυχίᾳ περιπεσούσας μητροπόλεις καὶ ἐπισκοπὰς. Ὁ δὲ Βοδενῶν ὑστάτην ποιούμενος ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πατριάρχην ἀναγγέλλει αὐτῷ ὅτι «ἐὰν δὲν δοθῇ κανένα νιζάμι εἰς τὴν ἐρημοθεῖσαν ταύτην ἐπαρχίαν καὶ ἂν ἐντὸς ὀλίγου δὲν ἀξιοθῶ τινος ἐκκλησιαστικῆς ἀντιλήψεως, ἀπεφάσισα νὰ φύγω ὅπου ἡ ἀπελπισία μου μὲ ὀδηγήσῃ». Καὶ ἔφυγεν ἐκ τῶν Βοδενῶν ὁ Τιμόθεος ἀπαραμύθητος καὶ ἀπελπισ καταφυγὼν εἰς Θεσσαλονίκην ὅπουθεν γράφει καὶ αὐθις πρὸς τινὰ τῶν φίλων αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲ πόνον ἀπερίγραπτον. «Ἡ πληγὴ μου ὀδυνηρὰ καὶ οὐκ ἐπιδέχεται ἔλαιον οὔτε καταδέσμους· διότι ἤδη πρὸ ὀλίγου ἐνεφανίσθη μία ἄλλη αὐλικὴ ὁμολογία εἰς τὴν Κοζάνην, διὰ τὴν ὁποῖαν ἅπαξ καὶ δις μοὶ ἔγραψαν βιάζοντές με εἰς τὴν ἀποπλήρωσιν τοῖς ἀπεκρίθην ἐγὼ ὅτι τοιαύτη ὁμολογία οὔτε εἰς τὸν κώδικα τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας εὐρῆται, οὔτε εἰς τὸ κατάστιχον ὅπου παρὰ τῆς ἐκκλησίας μοὶ ἐδόθη... ἐσχάτῃ δυστυχίᾳ καὶ αὐτὴ εἰς

ἐμὲ διατὶ ὁ κατέχων τὴν ὁμολογίαν, καθὼς φαίνεται, προβάλλει τὸν Ροῦ-
 μελης βαλῆν, ὅπου εἶναι ἤδη πλησίον· ὅθεν διὰ ταῦτα πάντα παρακαλῶ
 μετὰ θερμῶν δακρῦων τὴν εὐγένειάν της νὰ ἐνθυμήσῃ τῷ προσκυνητῷ
 Δεσπότη ὅλας τὰς ὑποσχέσεις ὅποῦ μοὶ ἔδιδεν εἰς τὸ νὰ μοὶ βοηθήσῃ, νὰ
 συνδράμῃ καὶ ἡ εὐγένειά της εἰς ἰδικήν μου δειρένδευσιν καὶ ἅς δώσῃ
 χεῖρα βοηθείας εἰς ἐμὲ ὅπου ὀλίγον λείπει νὰ καταβυθισθῶ εἰς τὴν ἀπό-
 γνωσιν καὶ τότε ἀποδώσουσι λόγον τῷ φοβερῷ κριτῇ περὶ ἐμοῦ» (Ἐπι-
 στολὴ 53).

Εἰς Θεσσαλονίκην κατερχόμενος ὁ Τιμόθεος διῆλθε διὰ τῆς Κουλικιάς
 πρὸς συνάντησιν τοῦ Καμπανίας, ὡς ἀναφέρει ὁ αὐτὸς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ
 μνησθείσῃ ἐπιστολῇ του· «ἐλθὼν εἰς χωρίον τοῦ ἁγίου Καμπανίας, τὴν
 Κολακίαν, εὗρον καλῇ τύχῃ ἐνταῦθα τὸν ἀληθῶς ἀξιοσέβαστον γέροντα
 ἅγιον Καμπανίας, ὁ ὁποῖος μὲ ὑπεδέχθη ὡς εἰλικρινῆς ἀδελφὸς παρηγορῶν
 με καὶ ἐνισχύων εἰς τὰ ἐπελθόντα δεινά». Ὁ φιλάδελφος Καμπανίας, ὁ
 κοινὸς τῶν κατατρυχομένων πατήρ καὶ προστάτης, δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀφήσῃ
 ἀπαραμύθητον τὸν ἀτυχῆ Τιμόθεον. Ἴσως δὲ καὶ τῇ εἰσηγήσει τοῦ Καμ-
 πανίας νὰ κατέφυγεν εἰς ἅγιον Ὄρος ὁ Τιμόθεος πρὸς ἡσυχίαν τοῦ πνεύ-
 ματός του, ἐκεῖ δὲ ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς Ἀποκαλύψεως, ἧς τὰ
 δοκίμια ἀπέστειλε τῷ Καμπανίας, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶπον, πρὸς ἀνά-
 γνωσιν καὶ κρίσιν. Αἱ περιπέτειαι τοῦ Βοδενῶν ἐγένοντο γνωσταὶ εἰς τὰς
 γειτνιαζούσας ἐπαρχίας προσλαβοῦσαι κωμικοτραγικὴν μορφήν καὶ κατα-
 σταῖσαι ἀντικείμενον ψυχαγωγίας τῶν πολλῶν· ἔξ ἐπιστολῆς δέ τινος ἐκ
 Ναούσης πρὸς τὸν Καμπανίας μανθάνομεν ὅτι οἱ πονηροὶ καὶ χαιρέκακοι
 συνέγραψαν κωμῳδίαν περὶ τοῦ Βοδενῶν, τὴν ὁποίαν καὶ ἀπέστειλε τῷ
 Καμπανίας πρὸς ἀνάγνωσιν «χάριν ἐγλεντζέ». Ἄλλ' ὁ Θεόφιλος ἔπασχε διὰ
 τὰ παθήματα ἢ καὶ ὀλισθήματα τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ διὰ τοῦτο
 βλέπομεν αὐτὸν πρόθυμον πάντοτε εἰς πᾶσαν τῶν ἀρχιερέων δυσχέρειαν
 καὶ παραστάτην θερμότατον. «Τῇ ὑπενθυμίζω, ἔγραφε πρὸς τὸν πάσχοντα
 Βοδενῶν, τὸν θεῖον χρησμόν, ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θλίψιν ἔχετε καὶ διὰ
 τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος καὶ μυρία ὅσα πολλαχοῦ τῶν εὐαγγελίων ὁ
 σωτὴρ προαγορεύει τοὺς δι' αὐτὸν διωκομένους παραμυθούμενος καὶ εἰς
 ὑπομονὴν τούτους ἀνακαλούμενος· ὁ κόσμος ἐγέλα ἐκ τῶν παθημάτων
 τοῦ ἀναξιοπαθοῦντος Βοδενῶν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ τοῦ Θεοφίλου πικρῶς ἐδοκι-
 μάζετο.

Ὅταν φιλάδελφον διάθεσιν καὶ ἀγάπην ἀνυπόκριτον ἐπεδείκνυε τοῖς
 ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, τὴν αὐτὴν ἐπέδειξε καὶ εἰς τὰ εὐαγῆ καθιδρύματα
 καὶ δὴ τὰς ἱεράς μονὰς τῶν ὁποίων κατέστη ὁ φυσικὸς προστάτης καὶ
 κηδεμών. Εἰς τὴν χρεῖαν τῶν ἀδελφῶν τῆς ἐν Ὀλύμπῳ μονῆς τοῦ ἁγίου

Διονυσίου καταλεγόμενος¹, καὶ Ὀλυμπίτης μετὰ καυχήσεως αὐτοκαλούμενος καὶ ἐπὶ τῷ τίτλῳ σεμνυνόμενος παρέσχεν εἰς τε τὴν ἰδίαν μονήν, τῆς ὁποίας ἦν τὸ ἀγλαΐσμα, ἀνυπολογίστους ὑπηρεσίας, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἀγίῳ Ὄρει δεινῶς κλυδωνιζομένας μονάς. Ἐκ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ πρὸς τὰς μονάς συγγενείας, καὶ δὴ πρὸς τὴν τοῦ ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ ἐξηγεῖται ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ πρὸς ταύτην ὑποχρέωσις νὰ προστατεύσῃ αὐτὴν ἐν πάσῃ αὐτῆς ἀνάγκῃ. Ὅτε τῷ 1790 ἡ μονὴ αὕτη ἐγένετο τοῦ πυρὸς παρανάλωμα ὁ τῆς μονῆς ταύτης καθηγούμενος Δαμιανὸς εἰς τὸν Καμπανίας ἀποτεινόμενος, καίτοι ἄλλος ἦν ὁ τῆς μονῆς κυρίαρχος, παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ ἐνεργήσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ δέοντα πρὸς ἔκδοσιν τοῦ ἱσραδὲ εἰς ἀνοικοδόμησιν τῶν κελλίων τῆς μονῆς. Καὶ ὁ Θεόφιλος γράφει πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰσχυροὺς αὐτοῦ συγγενεῖς καὶ δὴ τὸν Στέφανον Μίσου γνωρίζων αὐτῷ τὰ τῆς καταστροφῆς καὶ ἱκετεῦων νὰ προστατεύσῃ τὴν μονὴν του². «Ἀληθινὰ πάντοτε, γράφει αὐτῷ ὁ Θεόφιλος, ἐφάνην βαρὺς πρὸς αὐτὴν μὲ τοιαύτας δικαιολογίας, ὡς οἶμαι, ἐνοχλήσεις, ἀλλ' ἐκ τοῦναντίου καυχῶμαι καὶ φιλοτιμοῦμαι νὰ τῇ ἐνοχλῶ περὶ τῆς δεφενδεύσεως τοῦ δικαίου καὶ προστασίας εἰς τὰς ἱεράς καὶ σεβασμίας μονάς, καθὼς καὶ ἤδη τῇ ἐνοχλῶ μὲ τὴν ἐξῆς ἐρώτησίν μου. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος συνεργίᾳ τοῦ μισοκάλου ἐχθροῦ κατεκάη τὸ πλεῖστον μέρος τῆς περιοχῆς τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ ἀγίου Διονυσίου· ἡ δὲ ἐκκλησία, ὡς οὕσα μέσῳ τῆς περιοχῆς μετὰ θόλου ἔμεινεν ἀβλαβής. Καὶ ἄλλοτε εἶχε συνέβη τοῦτο, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἔξῃ τότε ἀκόμη ὁ Χασάν ἀγᾶς διὰ τῆς συνδρομῆς καὶ ἀδείας ἐκείνου ἀνωκοδομήθη πρὸ τοῦ νὰ κηρυχθῇ ὡσάν ὅπου κεῖται ἐν μέσῳ τῶν ὄριων ὅπου ἄνθρωποι θαμίζουσιν· ἤδη δὲ καὶ διατὶ οἱ υἱοὶ του ἀντιφέρονται καὶ διατὶ καιρὸς πολέμου, ἐκρίθη εἴλογον, εἰδότες καὶ αὐτῶν νὰ ἐρωτηθῇ ἡ εὐγένειά της ἂν συμφέρῃ νὰ προβληθῇ εἰς τὴν ὑψηλοτάτην Πόρταν διὰ νὰ ἐκδοθῇ βασιλικὸς προσκυνητὸς ὁρισμὸς πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῶν πυρποληθέντων κελλίων· ὅθεν παρακαλῶ θερμῶς τὴν εὐγένειάν σου νὰ ἐπιβλέψῃ ἐπὶ ταῦτα καὶ νὰ ἐνεργήσῃ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν.»

¹ Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι παιδιόθεν ἦν κατατεταγμένος ἐν τῇ ἐν λόγῳ μονῇ, ἀλλ' ὡς ἐπίσκοπος Καμπανίας καὶ γείτων τῆς μονῆς ἐπισκεπτόμενος ταύτην καὶ γοητευθεὶς ἐκ τῆς φυσικῆς καλλονῆς τῆς περιβαλλούσης τὴν μονὴν καὶ ἐκ τῆς σεμνῆς πολιτείας τῶν ἐν αὐτῇ ἀσκουμένων μοναχῶν ἐνεγράφη εἰς τὸ μοναχολόγιον τῆς μονῆς ὡς ἀδελφός, ὅπως καὶ πολλοὶ τῶν μητροπολιτῶν τοῦ οἴκουμενικοῦ θρόνου τὸ ἅγιον Ὄρος ἐπισκεπτόμενοι ἐνεγράφοντο ὡς ἀδελφοὶ μονῆς τινος τὸ πρῶτον ταύτην ἰδόντες καὶ ὕστατον.

² Τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν μονὴν τοῦ ἀγίου Διονυσίου ἐπιστολάς τὰς εὐρισκομένας ἐν τῇ συλλογῇ μου παρεχώρησα τῷ Θεσσαλονίκης Γενναδίῳ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μελέτης αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν λόγῳ μονῆς, ὅστις καὶ ἐδημοσίευσεν ταύτας ἐν «Γρηγορίᾳ Παλαμᾶ» ἔτος Β' σελ. 56—59.

νειάν της διὰ νὰ μὲ εἰδοποιήσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιστα τὸ δόξαν αὐτῆ καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους ἠμποροῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν τὸ τοιοῦτον τῇ ὑψηλοτάτῃ Πόρτῃ, ἂν χρειάζεται δηλαδὴ ἰλιάμι παρὰ τοῦ κατὰ τόπον κριτοῦ καὶ ἀναφορὰν πρὸς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν παρὰ τοῦ ἁγίου Πλαταμῶνος, ὡς ἀρχιερέως τοῦ τόπου, καὶ παρὰ τῶν πατέρων, Σταυροπηγιακοῦ ὄντος τοῦ μοναστηρίου. . . . Δὲν ἤρκει τοῖς πτωχοῖς μονάζουσιν ὅσα ὑπέφερον ἀπὸ τῶν καλῶν ἀγάδων καὶ ἀπὸ τῶν Ἀλθανιτῶν, συνέβη καὶ τοῦτο καὶ ἐν τοιοῦτῳ καιρῷ καὶ εἶναι καὶ εἰς ἀπόγνωσιν» (Ἐπιστολὴ 54). Τὴν τοιαύτην αὐτοῦ ἐνέργειαν καθιστᾷ γνωστὴν τῷ τε καθηγουμένῳ τῆς μονῆς Δαμιανῷ (Ἐπιστολὴ 56) καὶ τῷ ἁγίῳ Πλαταμῶνος Διονυσίῳ (Ἐπιστολὴ 66). Ὁ Σπαθάρης Στέφανος ἀπαντῶν εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ Θεοφίλου ἀποφαίνεται ὅτι ἡ τοιαύτη ἐκδοσις ἀδείας ὄχι μόνον ἀδύνατος τυγχάνει, τό γε νῦν, ἀλλὰ καὶ ἐπισηφάλης καὶ συνιστᾷ ὑπομονὴν μέχρι οὗ ἐπιστῆ ἢ κατάλληλος στιγμή (Ἐπιστολὴ 59). Καὶ ὁ Θεόφιλος συνιστᾷ εἰς τοὺς πατέρας τῆς μονῆς «νὰ ἐλπίζωσιν ἐπὶ τῷ Θεῷ προσδοκῶντες κρείττονα τῶν πραγμάτων κατάστασιν καὶ νὰ ἐτοιμάζωσι κατ' ὀλίγον τὴν ὕλην, διατὶ οὔτε οἱ ἐνταῦθα ἀγάδες ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν ἄδειαν, οὔτε βασιλικῆς προσκυνητῆς ἀδείας ὅλος τε νὰ κτίσωσιν».

Ἐκτὸς τοῦ πατρικοῦ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἧς ἀδελφὸς ἐτύγγανε, ἡ εὐεργετικὴ τοῦ Θεοφίλου προστασία καὶ μέριμνα ἐπεξετείνεται καὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς ἐν Μακεδονίᾳ μονὰς, εἰς ἀθλίαν περιπεσούσας κατάστασιν διὰ τὴν πονηρότητα τῶν καιρῶν. Καὶ ἔχομεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ἐνδείξεις τρανὰς καὶ ἀδιαφιλονικήτους ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ δι' ἄλλας μὲν, ἰδίᾳ ὅμως πρὸς τὴν παλαιόφρατον μονὴν τῶν Λατόμων ἢ τῶν Βλατέων νεωτέρως κληθεῖσαν, ἐν Θεσσαλονίκῃ κειμένην καὶ πολλαχῶς τότε κινδυνεύουσαν ὅπως πάντα τὰ ἐν Μακεδονίᾳ ἱερὰ καταγῶγια διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν πολιτικὴν ἀνωμαλίαν καὶ ἀθλιότητα διεσείσθησαν καὶ ἐταπεινώθησαν, οὔτω καὶ ἡ μονὴ τῶν Βλατέων εἰς ἐσχάτην περιπεσοῦσα πτωχείαν καὶ ἐρήμωσιν ἠπειλεῖτο ν' ἀποσυντεθῆ καὶ ἀπολεσθῆ, ἂν μὴ ἡ ἔγκαιρος πρόνοια τοῦ Θεοφίλου ἐπήρχετο ἀρωγός, ἐπιτρέψαντος εἰς τοὺς πατέρας τῆς ἐν λόγῳ μονῆς νὰ περιέρχονται ἀκωλύτως τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ πρὸς συλλογὴν ἐλεημοσυνῶν. Ἀλλὰ τὴν ἱερὰν ταύτην μονὴν ἐκτὸς τῆς πτωχείας ἠπεύλουν καὶ ἄλλοι κίνδυνοι πολλῶν σοβαρώτεροι, ἔξ ὧν ἠγωνίσθη ὁ Θεόφιλος νὰ διαφυλάξῃ καὶ διασώσῃ αὐτὴν γράψας εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Σπαθάρην Στέφανον Μίσου νὰ προστατεύσῃ τὰ δίκαια καὶ προνόμια τῆς μονῆς (Ἐπιστολὴ 54). Καὶ δὲν ἀναφέρεται μὲν ρητῶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Στέ-

φανον ὁ λόγος τῆς ζητηθείσης ὑπὲρ τῆς μονῆς προστασίας, εἰκάζω ὅμως ὅτι σχέσιν εἶχεν ἡ μεσιτεία καὶ παράκλησις πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς καὶ ὑπόστασιν, ἀπειλουμένην πολλαχόθεν. Ἴνα κατανοηθῇ ἡ σοβαρότης τοῦ εὐεργετήματος τοῦ Θεοφίλου καὶ ἔξαρθῇ ἡ πρὸς τὴν ἐν λόγῳ μονὴν εὐλάβεια καὶ ἀγάπη αὐτοῦ, ἀνάγκη νὰ διεξέλθω ἐν συντόμῳ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν καὶ τὰς περιπετείας τῆς μονῆς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λουκάρεως μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ Θεοφίλου. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1633 ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Λούκαρις¹ διὰ σιγγιλιῶδους γράμματος ὑπεδούλωσε τὴν ἱερὰν τῶν Βλατέων Μονὴν διὰ τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὴν πτωχείαν καὶ τὸ βάρος τῶν χρεῶν εἰς τὴν τῶν Ἰβήρων μονὴν, ἧς κατεκυρώθη ὡς Μετόχιον μετὰ πάσης αὐτῆς τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας. Οἱ μοναχοὶ Ἰβηρίται ἔχοντες προχειρότερα τὰ ὑλικά μέσα, γενόμενοι κύριοι καὶ δεσπότες τῆς ἐν λόγῳ μονῆς ἐπεδόθησαν ζηλωτῶς εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν οἰκονομικῶν αὐτῆς, κτίζοντες τὰ ἐρειπωμένα, καλλιεργοῦντες τοὺς ἀγρούς, προσαρτῶντες αὐτῇ ὅσα κτήματα εἶχεν ἡ τῶν Ἰβήρων μονὴ ἐν Θεσσαλονίκῃ, τὴν Παναγίαν τοῦ Λαουδάτου μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς, τὸν ἅγιον Νικόλαον τῶν ὄρφανῶν μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτοῦ, τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον μετὰ τῶν προσηρτημένων αὐτῷ οἴκων, καὶ τὰ ἐν Θεσσαλονίκῃ προσοδοφόρα κτήματα, φούρνους, μύλους, καπηλεῖα, γουναράδικα καὶ τὸ χειμαδίον τὸ μετὰ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας καὶ Γαλατίστης· πολλὰ ἔδαπάνησεν ἡ τῶν Ἰβήρων εἰς ἀγορὰν βοῶν, γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ ὄσων ἀπαιτοῦνται πρὸς συστηματικὴν τῶν χειμαδίων καλλιέργειαν ἵνα καὶ ἡ τῶν Βλατέων τὰ πρὸς συντήρησιν ἐπαρκῆ ἔχη καὶ ἡ τῶν Ἰβήρων μονὴ ἐκ τῶν περισσευμάτων ἀνακουφίζεται. Καὶ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἡ πτωχὴ μονὴ τῶν Βλατέων διὰ τῆς εὐεργετικῆς τῶν Ἰβηρικῶν πατέρων χειρονομίας ἀνορθωθείσα καὶ οἰκονομικῶς εὐεκτοῦσα κατέστη ἐπίζηλος μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν Μακεδονίᾳ μονῶν ὑποκνίζουσα τὴν ὄρεξιν πολλῶν πεινῶντων καὶ δὴ τοῦ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Δαμασκηνοῦ, ὅστις δόλια καὶ ψευδῆ καὶ ἀπατηλὰ εἰσηγηθεὶς τῷ διαδόχῳ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, Κυρίλλῳ τῷ ἀπὸ Βερροίας, ἐπιτυχάνει ν' ἀποσπάσῃ ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν χειρῶν τὴν μονὴν, τὴν ὁποίαν δύο πατριάρχαι, Κύριλλος ὁ Λούκαρις καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης καὶ 38 μητροπολῖται προσήρτησαν τῇ τῶν Ἰβήρων μονῇ καὶ κατησφάλισαν δι' ἁρῶν βαρυτάτων κατ' ἐκείνων οἵτινες θὰ ἐτόλμων διασεῖσαι ἢ διαρπαῖσαι τι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων καὶ εἰσοδημάτων τῆς μονῆς καὶ ἰδιοποιηθῆναι ἢ ἀνατρέψαι τὰς ληφθείσας

¹) Ἰδ. Ἰωακείμ Ἰβηρίτου (ἡγουμένου τῆς μονῆς τῶν Βλατάδων) Ἡ μονὴ τοῦ Βλατάδων καὶ τὸ καυκίον δι' οὗ ἔπιεν ὁ Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» ἔτος ΣΤ' σελ. 557-563.

ἀποφάσεις¹. Καὶ τὰς ἀρὰς ταύτας (ὡ τῆς ἀθλιότητος !) τὰς προοριζομένας διὰ τοὺς ἀνατροπὰς τῶν πατριαρχικῶς καὶ συνοδικῶς αποφασισθέντων συνυπογράφει καὶ συναποδέχεται καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Θεσσαλονίκης Δαμασκηνός, ὁ τὴν ἀνατροπὴν τῶν οὕτως ἀποφασισθέντων μελετήσας καὶ δολίως ἐπιτυχών. «Ὁ τοιοῦτος, λέγει τὸ πατριαρχικὸν γράμμα, ὅποιος ἄρα ἐστὶν ἱερωμένος ἢ λαϊκός, μικρὸς ἢ μέγας, ἀφωρισμένος ἔστω ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἔχοι δὲ καὶ τὰς ἀρὰς τῶν 318 θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ κληρονομήσοι τὴν λέπραν τοῦ Γιεζεὶ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα». Καὶ ταῦτα συνεπικυροῖ ἡ χεὶρ τοῦ Θεσσαλονίκης Δαμασκηνοῦ καὶ ἀποδέχεται καὶ στέργει καὶ οὔτε ἡ λέπρα τοῦ Γιεζεὶ οὔτε ἡ ἀγχόνη τοῦ Ἰούδα θὰ ἤγγιζον αὐτὸν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν αὐτὸς θὰ ἐσουφροποίει τὴν περιουσίαν τῆς μονῆς· ταῦτα ἦσαν χάρτινα ἀθύσματα τῆς βιομηχανίας τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τὰ ὅποια μία πνοὴ ἐπιδεξίας δολιότητος θὰ ἀνέτρεπεν ὡς εὐτελεῖ καὶ ἐλαφρὰ παιδικὰ τεχνάσματα. Καὶ μία ἐπιστολὴ δολίως ἐξυφανθεῖσα πρὸς τὸν ἀπὸ Βερροίας Κύριλλον, ἀπέσπασεν ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν χειρῶν τὴν τῆς μονῆς κυριότητα καὶ ἐξασφάλισεν αὐτὴν εἰς τὴν δεσποτείαν τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ἄλλ' οἱ Ἰβηρίται δὲν ἦσαν ἐξ ἐκείνων οἵτινες θὰ ὑπέκυπτον εἰς τὴν ἀδικὸν βίαν καὶ παρανομίαν τοῦ ἄρπαγος. Διὰ τὴν Ἑλαδιάβαν τῆς Ἱερισσοῦ, ἀντιποιουμένην παρὰ τῶν ἀπλήστων γειτόνων, προὔκάλουν αὐτοκρατορικὰς ἀποστολάς καὶ χρυσοβούλλους Λόγους, καὶ κατεδίωκον τὸ ἀδίκημα ὅπου ἂν ἔβλεπον αὐτό. Διὸ καὶ τὸ 1635, δύο δηλονότι ἔτη μετὰ τὴν κατακύρωσιν τῆς μονῆς τῶν Βλατέων εἰς τὴν τῶν Ἰβήρων, παρουσιασθέντες ἐνώπιον τοῦ ἀπὸ Βερροίας Κυρίλλου καὶ καταθέσαντες τὸ τοῦ προκατόχου σιγίλλιον, καὶ τὰ κατὰ τὸ διετὲς τῆς ἐπὶ τῆς μονῆς δεσποτείας αὐτῶν ἐπακολουθήσαντα δαπανήματα καὶ ἔξοδα ἠξίωσαν τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ δικαίου. Εἰς τὰ προσκομισθέντα ταῦτα ἐπίσημα καὶ ἰσχυρὰ τῶν Ἰβηρικῶν ἔγγραφα ἀναγνωρίσας ὁ Πατριάρχης Κύριλλος τὸν δόλον καὶ τὴν πανουργίαν τοῦ Θεσσαλονίκης Δαμασκηνοῦ, σπεύδει δι' ἑτέρου αὐτοῦ ἐπισήμου σιγίλλιδους γράμματος ν' ἀκυρώσῃ τὸ δι' ἀπάτης ἐκ τῶν χειρῶν πρότερον ἀσπασθέν, ἀποξενοῖ τὸν Θεσσαλονίκης τῆς κυριαρχίας τῆς μονῆς καὶ κατακυροῖ ταύτην τῷ 1635 τῇ ἀδικηθείσῃ μονῇ τῶν Ἰβήρων. Μεταμέλομαι γράφει ὁ πατριάρχης, ὅπως μετεμελήθη διὰ τὸν Σαοὺλ ὁ Θεὸς μὴ συγχωρήσας αὐτῷ νὰ βασιλεύσῃ· μεταμέλομαι διότι ὁ κύριος Δαμασκηνὸς ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος «ἄλλως ἢ ὡς εἶχε τὰ πράγ-

¹ Ἡ Ἰωακείμ Ἰβηρίτου ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 561.

ματα καὶ μεσιτεία τινὶ χρησάμενος ἀπεσπάσατο τῆς δεσποτείας αὐτῶν τῶν πατέρων τοῦ μοναστηρίου διὰ γράμματος ἡμετέρου καὶ τῆς διοικήσεως αὐτοῦ πόρρω αὐτοὺς ἔβαλε... καὶ διὰ τοῦτο ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, παρευρεθέντος καὶ τοῦ Μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων (Θεοφίλους) καὶ πάσης Παλαιστίνης καὶ τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν... ἵνα τῶν περὶ τούτου παρὰ τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης γραμμάτων ἀκύρων καὶ ἀνισχύρων μεμενηκότων, οἱ πατέρες αὐτοὶ ὧσι κύριοι καὶ καθολικοὶ ἐπιστάται τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸ πραγμάτων»¹. Κόλαφος ἰσχυρὸς κατὰ τοῦ ἄρπαγος μητροπολίτου, ὅστις ἀντὶ νὰ προστατεύσῃ καὶ ἀγαπήσῃ τὴν μονὴν, πτωχὴν μὲν τότε καὶ ταπεινὴν, ἀλλὰ γεραρὰν καὶ παλαίφατον διὰ τὰς ὑψίστας ὑπηρεσίας αὐτῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀναδειξάσης χορείαν ὅλην εὐκλεῶν πατέρων καὶ διδασκάλων, αὐτὸς μόλις εἶδεν αὐτὴν ὀρθομένην καὶ θάλλουσαν διήρπασεν αὐτὴν ἐκ τῶν Ἰβηριτικῶν χειρῶν διὰ μεσιτειῶν καὶ ἀπάτης ἵνα ἔχη τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀνέτως ὁ ἄεργος. Ἀλλὰ «μεταμέλει μοι, φησὶν ὁ Θεός, τὸν Σαοὺλ βασιλεῦσαι»· μετανοήσας καὶ ὁ Πατριάρχης βασιλεῦσαι τὸν Δαμασκηνὸν ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Βλατάδων, κατήσχυνεν αὐτὸν δι' ὧν εἶπε· «ἂν δέ τις τῶν πάντων βουλευθῆ ποιῆσαι παρ' ὁ γράφομεν, ἀφωρισμένος εἶη καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον αἰωνίως καὶ τυμπανιαῖος».

Πόσον χρόνον διήρκεσεν ἡ ἐπὶ τῆς μονῆς τῶν Βλατέων δεσποτεία τῶν Ἰβηριτῶν ἀγνοοῦμεν δι' ἔλλειψιν πηγῶν. Πάντως καὶ πάλιν ἄλλοι ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν μονὴν διὰ μεσιτείας καὶ σκοτεινῶν μέσων ἔπεισαν τὸν πατριάρχην νὰ μετανοήσῃ καὶ ν' ἀκυρώσῃ ἐπισήμους πράξεις τῶν προκατόχων αὐτοῦ καὶ διὰ μολυβδοβούλλων ἄλλων καὶ σιγιλλίων ν' ἀποσπάσῃ τὴν μονὴν ἐκ τῆς κυριάρχου Ἰβηριτικῆς καὶ καταστήσῃ αὐτὴν ἀδέσποτον καὶ ἀδούλωτον, αὐτοκυβερνωμένην καὶ αὐτεξουσιαζομένην, καὶ μηδενὶ δουλεύουσιν. Ἐκ τίνος ἐπιστολῆς τοῦ Θεοφίλου (Ἐπιστ. 46) πρὸς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ Κανταντζόγλου μανθάνομεν ὅτι περὶ τῆς ἐν λόγῳ μονῆς ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοδικὸν ἅγιον Τορνόβου περὶ ὑποθέσεώς τινος τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος (τῶν Βλατέων), ὅστις ἀπέστειλε τῷ Θεοφίλῳ καὶ ἀντίγραφον γράμματος τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης Γεράσιμον (τοῦτον δὲν κατονομάζει ὁ Θεόφιλος ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκ φόβου ἴσως μὴ παραλέσῃ) ἀναγγείλας συγχρόνως καὶ τὴν αἰσίαν λύσιν τοῦ ζητήματος. Φαίνεται ὅτι καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος ἐκ τῆς πτωχείας εἰς ἣν εἶχε κατὰ τὴν ἐποχὴν του καταστήσει καὶ ἡ τῶν Ἰβήρων μονὴ ἐνθαρρυνθεῖς καὶ τὰ παθήματα τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Δαμασκηνοῦ

¹) Ἰωαννίμ Ἰβηρίτου ἐνθ. ἄνωτ. σελ. 561.